

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIA — POLITICA

APARE ODATĂ PE SĂPTAMÂNĂ

Sub conducerea D-lui SILIU RĂDULESCU Consilier la Curtea de Apel din București

COSTUL ABONAMENTULUI
A SE VEDEA PE COPERTĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
15, STR. JULES MIHELET, 15

B. P. RĂDULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR
1 Nov. 1893 — 17 Aug. 1931

Const. Frodan. — *Corneliu Rîmniceanu-Manolescu.* — Al 8-lea Pr. Președ. al Curței de Casație.

George Solomonescu. — *Avansările în magistratură și noul proiect de organizare judecătorească.*

Jurisprudența română. — *Inalta Curte de Casație și Justiție S.-Unite.* — Contencios administrativ. — Cereri de despăgubiri. — Dacă pot fi făcute și la instanțele ordinare. (Primăria Roșiorii de vede cu Nae Cristescu).

Inalta Curte de Casație și Justiție S. III-a. — Cambie. — Gir șters. (D. Hallfner cu Ana și Max Flicher).

Curtea de Apel din București S. V-a. — Divorț. — Treimea copiilor. (Martha Appel cu Willy Gambach).

Trib. Iași S. II-a. — Ordonanță prezidențială în référé. (Lecă David Aron cu I. Loebel) Cu o notă a D-lui Florin Sion.

CORNELIU RÎMNICEANU-MANOLESKU

al VIII Prim-President al Curței de Casație

Cu Corneliu Rîmniceanu-Manolescu cea dintâi problemă, care se pune, este aceea a numelui dublu pe care-l purta, nume, care trebuie rostit în ordinea de mai sus și nu cum de obicei i se spune: Manolescu Rîmniceanu. Ea se lămurește prin împrejurările nașterii și creșterii lui și din ele nu voi spune decât atâta cât trebuie, lăsând restul tainei, care nu-mi este dat mie să o descopăr. El este născut la 15 August 1851, ca fiu natural al lui N. Manolescu, fost partizan politic al lui I. C. Brătianu și ajuns pe la 1885 Primar al Capitalei. Pentru a acoperi secretul nașterii lui, el a fost trecut în registrele stărei civile ca fiu al Mariei Rîmniceanu, sora lui N. Manolescu și soția lui Ion Rîmniceanu, proprietar din Dâmbovița ca și cei din familia lui. În școală și chiar în cariera lui, a purtat multă vreme numai numele de Rîmniceanu și numai către anul 1885 a fost adoptat de tatăl său natural, care i-a dat pe lângă recunoașterea raportului de sânge și numele de Manolescu, adaos în urma numelui de Rîmniceanu. Cer iertare D-nei Rîmniceanu-Manolescu, dacă nu i-am respectat dorința de a nu pomeni de acest detaliu din viața lui, dar nu se putea să nu o fac, căci această împrejurare explică însăși personalitatea lui. De alt-fel acest scrupul din parte-D-sale, ar fi fost inutil, pentru că toate aceste împrejurări sunt pomenite de însuși Corneliu Rîmniceanu în testamentul lui, devenit public, prin lăsarea întregii averi unei instituțiuni publice: Academia Română. Prin acest testament vorbește cu cea mai mare dragoste despre părinții lui adoptivi, pe cari îi consideră ca pe

adevărații lui părinți, pentru-că lor le datorește nu numai creșterea lui până la vârsta bărbăției, dar și parte din marea avere, de care s'a bucurat ulterior.

În adevăr, el a crescut în familia lui adoptivă, care în tot timpul anului locuia la moșia, ce avea în comuna Găești din județul Dâmbovița. Acolo s'a desfășurat toată copilăria lui sub supravegherea părinților săi, oameni temători de Dumnezeu, cari au înțeles să-i dea o educație creștinească. Din această copilărie, la umbra bisericii, i-au rămas amintiri neșterse așa încât la capătul cel-alt al vieții, la facerea testamentului, a lăsat o sumă, care să servească la reconstruirea și întreținerea bisericii Cioflec din Găești, unde odihnesc oasele părinților săi.

Liceul l'a făcut în București la Sf. Sava, unde era colegul unor băeți, cari aveau să devie celebri în viață și între ei Al. Marghiloman și Al. Dobricanu (fostul president al Curței de Casație) cu care își disputa premiile clasei, fără însă să poată lua lui Marghiloman întâietatea în tot cursul liceului.

Apoi studiul dreptului l-a făcut la Paris, împreună cu acea pleiadă de tineri, cari aveau să joace un rol atât de însemnat în destinele țării noastre, ca: Marghiloman, Take Ionescu, Al. Djuvara, C. Dissescu, C. Arion, etc. și cu cari a rămas legat tot timpul vieții. La Paris a întârziat cam mult, căci doctoratul în drept cu o teză asupra: „Du Droit de Rétenion” l-a luat prin 1881, la 30 de ani, adică la o vârstă când toți ceilalți făcuseră deja carieră. Se zice că farmecul Parisului îl reținea și poate ar fi rămas acolo, dacă nu ar fi fost stăruința părinților să se întoarcă. Odată întors, intră — prin Martie 1881 — în magistratură ca Procuror la Tribunalul Ilfov; dar nu rămâne mult, pentru că calitățile, ce simțea în el, ca și împrejurarea că toți camarazii lui aveau deja o întrebuintare politică, nu-i permiteau să stea într'o slujbă mărunță. Își dă demisiunea cu regret și se apucă de advocatură. La 1 Iunie 1881 este numit Șef al Contenciosului C. F. R., post în care avea să stea până la 1883.

Între timp se căsătorește cu D-soara Monteoru, bogata moștenitoare a proprietarului băilor Sărata-Monteoru din Buzău. Căsnicia însă nu a durat mult. Bogăția nu este numai decât o condițiune pentru fericirea oamenilor. Ea este numai un mijloc cu care poți să ajungi la ea. Fericirea cere o potrivire fizică și morală între soți și nici una și nici alta din aceste cerințe nu exista în căsnicia lor. Nu că Corneliu Rîmniceanu ar fi fost un om frumos, cu trăsături frumoase în față, cari ar fi contrastat cu ale soției sale. Dar era un om cu prestanță: înalt și robust, impunea prin aspectul său fizic; la aceasta se adoga

un port mândru de talie, care arăta simțul de demnitate, de care era animat. Cu ast-fel de însușiri putea fi față de sexul slab un cuceritor, și o vedea: la Paris stătuse până la vârsta de 30 de ani și fusese silit să se întoarcă, iar aici la București se ascundeau taine, în care e bine să nu intrăm.

Ca Șef al Contenciosului C. F. R., dăduse dovezi de bun practician, de aceea când la 1 Aprilie 1883 guvernul Brătianu a înființat un nou Minister, acel al Agriculturii, Industriei și Comerțului, a cărui conducere a fost dată lui I. Câmpineanu, cel pe care Brătianu îl destină ca succesor al său la șefia partidului liberal și când la acest departament a fost trecut dela finanțe odată cu direcția Domeniilor și Contenciosul Statului, care a fost atașat ca un serviciu pe lângă Secretariatul general al Ministerului, s'au gândit, atât Brătianu cât și Câmpineanu la persoană desloinică, care să conducă acest resort. Și atenția lor s'a fixat asupra lui Corneliu Rîmniceanu, care condusesse atât de bine Contenciosul C. F. R., cel mai important contencios, după acel al Statului. La Iulie 1883 a fost numit secretar general la noul Minister, pe care l-a condus timp de 5 ani. Zic: „la condus” pentru că cu sistemul de guvernare al lui I. Brătianu, acel al atotputerniciei, conducerea Ministerelor o făcea tot el prin oamenii lui de încredere peste capul miniștrilor de resort. Aici la Domenii, îl avea pe Corneliu Rîmniceanu, fiul prietenului său Nae Manolescu, electorul liberal dela Dâmbovița. Această situațiune a fost adevărată, față de toți miniștrii pe cari i-a avut până la 1888 și chiar cu Câmpineanu, care, în deseale lui lipsuri din țară pentru căutarea sănătății sale, lăsa sarcina Ministerului asupra secretarului său general. În organizația Contenciosului Statului, a avut ocazie să numească ca advocați pe doi dintre prietenii lui de școală și universitate: Al. Marghiloman și Take Ionescu, cari au onorat cu persoanele lor advocatura Statului. De această împrejurare aveau să-și aducă aminte și unul și altul și să-i întoarcă atențiunea.

În acest interval se plasează schimbarea de stare civilă a lui Corneliu Rîmniceanu. Tatăl său natural, care simțea apropiindu-se sfârșitul, dorea ca înainte de moarte să restabilească legătura părintească între el și fiul său. Nu avea altă cale, decât aceea a adopțiunii. Soția lui însă — născută Budișteanu — nu a consimțit la această adopțiune, de aceea Manolescu, în care chemarea sângelui era mai tare, decât aceea a tovarășiei de viață, a divorțat de soția sa și ast-fel și-a îndeplinit ceea ce credea că este suprema lui datorie și a putut muri împăcat, puțin după aceea. De atunci Corneliu Rîmniceanu poartă și numele de Manolescu.

La 1888, când regimul lui Ion Brătianu se apropia de sfârșit și când el părăsit de mulți din partizanii săi, s'a hotărât să-și refacă garda tânără de parlamentari împotriva aceluia cari îl părăsiseră pentru a trece în rândurile opoziției, s'a gândit și la Corneliu Rîmniceanu-Manolescu, care avea să ia și succesiunea la șefia din județul Dâmbovița, lăsată liberă prin moartea tatălui său. La noile alegeri din Februarie 1888 a fost ales deputat al Col. I Dâmbovița. N'a avut ocazie să se manifeste, pentru că regimul Brătianu a căzut dela putere în Martie 1888 și l-am găsit numai ca semnator de contra propuneri la atacurile furioase ale opoziției.

Trecut în opoziție, însă cu averea importantă, pe care o moștenise, ar fi putut duce un trai liniștit, sau ar fi putut face politică; însă pentru cerințele

luptelor politice trebuie o anumită vocațiune, pe care el nu o avea.

Cu venirea la putere a prietenilor săi: Marghiloman, Take Ionescu, C. C. Arion, etc. aveau să se petreacă în viața sa trei evenimente importante, cari dovedesc că mai crește floarea recunoștinței în România.

La 27 August 1890 prin intervențiunea lui Marghiloman este numit de Ministru de Justiție de atunci Th. Rosetti, ca membru la Curtea de apel din București și de atunci a rămas credincios magistraturei.

La 23 August 1893, Take Ionescu, ministrul instrucțiunii publice, îl numește profesor suplinitor la Catedra de drept civil a facultății de drept din București, rămasă liberă prin retragerea la pensie a lui Constantin Boerescu și face cursul acesta timp de 3 ani până la 1896, când locul a fost ocupat prin transferarea lui G. Măzescu dela Iași la București. Cursul său există în manuscris și n'am avut norocul să-mi fie pus la dispoziție pentru a-mi da seama de spiritul în care era ținut.

Al 3-lea eveniment, cam pela 1900, este căsătoria sa cu văduva colonelului Lupu, născută Arion, fiica Colonelului Apostol Arion.

Pentru calitățile ce le arată în îndeplinirea misiunii sale de magistrat, dar mai ales pentru posibilitățile, cari erau în el, atât cele intelectuale (se arătase ca avocat: bun practician, iar ca profesor: bun teoretician) cât și cele materiale (în fruntea unei averi moștenite, atât dela părintele său natural, cât și dela părinții săi adoptivi), cele două partide politice: liberal și conservator s'au luptat pentru acapararea personalității lui. Această luptă se poate vedea din statul lui de înaintări și de distincțiuni. Ast-fel conservatorii după cel numiră, i-au acordat și Comandoria Coroanei la 1891. La 1897 liberalii îi acordă Comandoria Stelei și în ajun de plecare la 4 Martie 1899 îl înaintează President al Curții de Apel din București. La 1900 conservatorii îi acordă mare ofițer al Coroanei. La 4 Decembrie 1902 liberalii îl înaintează Consilier la Curtea de Casație. La 1906 conservatorii: Mare ofițer al Stelei. La 1909 Februarie 29, liberalii îl înaintează Procuror general al Casației. Acum ne găsim la epoca organizării magistraturei de către Toma Stelian. A fost mâna dreaptă a acestuia în alcătuirea legii C. de Casație, cași în mișcarea personalului judecătoresc, a fost succesorul lui Iulian la președinția Consiliului Superior al Magistraturei, înființat de Stelian. Tot el îl înaintează President al Secțiunii I a C. de Casație (1 Martie 1910) la moartea neașteptată a lui Ioan Prodan, căruia era destinat acest loc.

Această luptă a îndreptățit pe Al. Marghiloman să însemneze în caetele lui de note cu privire la evenimentele importante ce se perindau prin fața lui, că atât liberalii, cât și Take Ionescu îl considerau ca pe viitorul lor Ministru de Justiție. E păcat că acest eveniment nu s'a întâmplat, căci am fi avut de numărat încă un bun Ministru de Justiție.

De la numirea lui la Președinție, era văzut ca succesorul natural la Prim-Președinția Curții de Casație va fi el, căci nu era altul, care să-l întrecă în prestigiu și în cunoștințe.

În adevăr, la vacanța acestui post, care s'a întâmplat la 1917, pe când Casația era în refugiu la Kerson, a fost înaintat Prim-President prin Noembrie la întoarcerea din refugiu. Pe lângă titlurile, pe cari am văzut că le avea, mai era și acela de sfătuitor juridic, nu numai al lui I. I. C. Brătianu, vecinul lui de casă dela Iași, dar și al Regelui Ferdinand, pe lângă care avea accesul liber la orice

oră. Și evenimente erau destule în cari sfaturile juridice ale unui om luminat să fie căutate. Dacă n'ar fi fost decât: Exproprierea, Votul universal și Pacea separată, ar fi fost suficient ca numele său să treacă alături de numele celor ce le-au săvârșit, dar câte n-au post problemele, cari s'au ridicat în tot timpul refugiului la Iași, în care competența lui să nu fi fost consultată.

Toate evenimentele le-a privit din înălțimea locului în care se găsea ca și acel în care era pus de contactul cu conducătorii.

Când, după pacea separată, guvernul Marghiloman a chemat la răspundere pe cei ce provocaseră războiul, acțiune, care fatal ar fi condus la o judecată în fața Curții de Casație, șeful guvernului s'a gândit și la suspendarea legii magistraturei. Se zice că această suspendare viza în primul loc pe Corneliu Rîmniceanu-Manolescu, ca unul, ce se zicea că e colorat politiceste; dar tot prin intervențiunea lui directă, la locul în drept, această măsură nu s'a luat, căci ar fi fost plină de consecințe dezastruoase pentru pulerea judecătorească.

Atât de angajat cum era în mișcarea politică dela Iași, nu putea să nu fie indignat de activitatea politică dela București, și această nemulțumire a avut ocazie să o arate în public. Cu prilejul deschiderii anului judecătoreesc, în 27 Noembrie 1918 la Curtea de Casație, întoarsă dela Iași în București, a ținut o cuvântare, care este o adevărată mercurială la adresa tuturor din ținuturile ocupate și în special contra magistraturei.

Prin ea arată că Curtea de Casație se întoarce după 2 ani de refugiu în Moldova și Rusia în Capitala României liberată. Face tabloul României de dinainte și după război și că rezultatele fericite se datoresc tuturor celor, cari dela Coroană până la opincă au depus partea lor de jertfă în serviciul țării. Amintește partea Regelui și a Reginei. Nu uită meritele fruntașilor politici, cari au înțeles că locul lor este alături de cei ce se luptau; că în aceste vremuri au rezolvat probleme importante ca: împrăștierea și Votul Universal. Previne că Casația va avea să deslege toate dificultățile, ce vor isvorî din aplicarea acestor legi, ca și conflictele dintre legile noastre și legile străine, fie aplicate aici, fie în ținuturile noi alipite. Ar fi dorit să termine cu acest tablou și să nu adauge ceva, care să aducă o umbră la starea sufletească de azi; dar nu poate lăsa să treacă această ocazie fără a arăta și fapte, cari interesează justiția. Arată că au fost unii cu păreri contrarii interesului general, că au fost alții, cari s'au pus în serviciul dușmanului țării din interese personale, dar de aceasta nu se va ocupa. În ceea ce privește justiția, nu a văzut nici o opunere sau protestare serioasă la actele dușmanului, nici din partea magistraturei, nici din partea autorității, ce ținea loc de Minister al Justiției. Dușmanul, care prin măsuri arbitrare, a înființat Tribunalele germane, a suprimat dreptul de apel în penal, a ordonat ca românii să fie târați la Trib germane, n'a întâmpinat nici o rezistență. Ce e mai regretabil: că s'au găsit magistrați cari să primească funcțiuni de la administrația germană. Nu poate termina fără a menționa un fapt de o gravitate excepțională: că s'ar fi aruncat din aeroplane o chemare semnată de Mitropolitul primat și membri ai înaltului Cler. Are nădejdea că semnăturile lor erau false și de aceea crede că ar fi necesar să se facă lumină asupra tuturor acestor vine. Știe că fericirea cere indulgență și iertare, dar „nu ne este permis să ertăm crime contra Patriei”.

Această cuvântare care a făcut mare vâlvă, a

purtat roadele ei și a fost ca să-i mărească prestigiul. Cu acest prestigiu personal, la care s'a adăugat și prestigiul de a fi fost șeful magistraturei, care în acele vremuri de clocot politic, era considerată ca singurul liman de scăpare, a ieșit din funcțiune la August 1919.

Tocmai atunci se discutau două mari chestiuni: una internațională: încheierea tratatului de pace cu România, prin care ni se refuza Torontalul; alta internă: alegerile pentru parlamentul Constituant, ce trebuia convocat. Guvernul Brătianu și-a dat demisiunea pe prima chestiune; opozițiunea însă, pentru care era o chestiune de existență, agita pe cea de a doua. Era deci necesar un guvern neutru, care împacând partidele în luptă, să poată face față la ambele probleme. Regelui Ferdinand i s'a părut că persoana cea mai indicată pentru acest sfârșit, n'ar putea fi alta, decât Corneliu Rîmniceanu-Manolescu, ale cărei calități învățase să le cunoască dela Iași. Era acum a 2-a oară, când un magistrat era chemat să îndeplinească funcțiunea cea mai înaltă în Stat. În ziua de 21 Septembrie 1919 a fost însărcinat cu formarea guvernului. I se ceruse să încerce împacarea celor două tabere: liberală și conservator-naționalistă și apoi văzând că aceasta nu reușește, pe cea conservatoare cu cea ardeleană. Criza a durat o săptămână și se credea că va ajunge la un rezultat. Se dedia ca sigură o listă în care își rezervase Ministerul de Justiție. Dar și una și alta dintre însărcinări nu a reușit din cauza prezumpțiunii lui Take Ionescu, care și închipuia pentru a 2-a oară că va putea forța mâna Coroanei pentru a fi chemat singur. Tot atunci a mai făcut și greșala de a nu se prezenta în alegeri, dând ocaziunea ca pe locul lăsat liber de popularitatea generalului Averescu să ia dintr'odată ființă un nou partid: cel țărănesc. În ziua de 28 Septembrie 1919 C. R. Manolescu, și-a depus mandatul și a doua zi a fost format Ministerul de generali al generalului Văitoianu.

De atunci nu s'a mai întors la politică. A rămas în lumea de finanțe și de afaceri, în care îl atrăgea nu numai oamenii de afaceri, cari în nebunia de întreprinderi economice de tot soiul, avea nevoie de un sfătător juridic; dar în care îl ducea și marea lui avere, ce avea nevoie de plasament. Ast-fel îl vedem: President al Consiliului de Administrație la Banca generală, la Societatea Petroșani, la Astra, la Creditul urban, Cugir, Lignitul, Generala petroliferă, etc.

A mai avut ocazie să-și dea contribuțiunea de sfaturi juridice în alt act important al vieții noastre politice: Constituțiunea din 1923, pentru care Brătianu se sfătua cu el, iar Mărzescu cu Buzdugan. La punerea în aplicare a ei a fost Senator de drept până la sfârșitul vieții. (În trecut menționez că a fost vorba și de el pentru Regețea, care se organiza).

Pentru el, sfârșitul se apropia. La 1927 a avut avertismente; de aceea și-a luat măsurile și și-a alcătuit actul de ultime dorințe. De sigur, amintirea unei ființe scumpe, care i-a dat pentru tot restul vieții o dragoste nețărnută de copii, l-a făcut să se gândească la toți aceea, pe cari războiul îi lăsase fără mijloace de trai. Lasă întreaga avere Academiei române, care va împărți venitul ei la două fonduri: unul sub numele de Nic. N. Manolescu pentru elevii dela școalele primare și secundare din București; altul sub numele de Corneliu Rîmniceanu-Manolescu pentru cantinele școlare din București și printr'un adaos specifică „nu și universitare”. Dar aceste fonduri nu vor putea da tot folosul decât după încetarea rentelor viagere în beneficiul soției sale Maria și în

beneficiul D-nei Aneta Mălurescu. Mai lasă legate în folosul „orfanilor de război” și Soc. „Ajutorul Copiilor”. Acest legat lăsat academiei române se ridică la valoarea a câteva zeci de milioane. Este exact că se găsește astăzi redus din împrejurarea că cea mai mare parte este plasat în efecte, cari astăzi sunt depreciate. Totuși rămâne destul de important ca să aducă la îndeplinire dorința lui de ajutorare a celor mici.

De la acea dată a mai trăit în deplinătatea facultăților sale până în August 1930, când sănătatea lui robustă s'a prăbușit dintr'odată în moarte.

Și dacă ar fi să tragem o concluzie din cele arătate mai sus, vedem că este un om, care a învins în el firea (de care nu era răspunzător) pentru a deveni ceea ce a fost: omul potrivit la locul potrivit și aceasta este meritul și învățământul, care se impune din efortul omenesc pe care l-a reprezentat.

Constantin Prodan

Procuror la Curtea de Apel
din București

Avansările în magistratură și noul proiect de organizare judecătorească

Răsfoind zilele trecute noul proiect al legii de organizare judecătorească, acela la care s'a lucrat înainte de Paști la Ministerul nostru de Justiție m'am oprit puțin la capitolul avansărilor.

Chestiunea aceasta a avansărilor a preocupat pe toți legiuitorii noștri. Oricâteori ei au fost chemați să aducă vre'o modificare legii de organizare judecătorească au revăzut și acest capitol schimbându-i fizionomia prin suprimarea sau adăugarea a câte ceva la ceea ce lăsa înaintași lor.

De obicei modificările sunt mici. Nici de data aceasta ele nu sunt prea mari. Multe din ele nu sunt de altfel decât reînnoțiri la stări de lucruri pe cari le-am mai experimentat și încă nu de mult.

De pildă obligația de a fi îndeplinit cel puțin un an funcția de judecător de ocol pentru a putea fi avansat la funcția de judecător de ocol sau aceia de a fi funcționat cel puțin un an ca magistrat stagiar pentru a putea fi numit ajutor de judecător, le-am avut în legea judecătorilor de ocol din 1908 și cea de organizare judecătorească din anul 1909.

Unde proiectul începe să inoveze e la condițiile de înaintare la gradul de judecător. Aici în primul rând el introduce un al doilea examen, examenul de judecător, alături de examenul de capacitate.

Așa încât în sistemul proiectului un candidat la funcția de judecător după ce a făcut un stagiu de un an ca magistrat stagiar și a trecut examenul de capacitate care-l promovează ajutor de judecător, trebuie după un alt stagiu de 3 ani să treacă un nou examen, așa zisul examen de judecător (art. 89).

E o primă satisfacție dată aceluia, cari pun preț pe concursuri și cari cer să fie introduse la toate trecerile de la un grad la altul.

Apoi stabilește o ierarhie între ajutorul de judecător și supleant; acesta din urmă numai poate fi numit direct dintre magistrați, stagiați reușiți la examenul de capacitate, dacă n'a îndeplinit mai înainte funcția de ajutor de judecător timp de un an.

O inovație bună fiindcă creează un nou grad în ierarhie judecătorească și asigură și o mai bună judecată la tribunale. Sub regimul actualei Legi un licențiat putea fi numit direct supleant, chiar la Tribunalul Ilfov, pentru ca după 4 luni să intre în complectul de judecată, în care desigur nu judeca decât cel ce prezida complectul.

Inovația cea mai importantă însă e aceea a gradațiilor de salariu, adică a celor creșteri periodice a retribuțiilor magistraților, cum spune art. 136 al proiectului, cari se acordă acestora, potrivit cu timpul servit de ei în magistratură.

Introducerea gradațiilor în magistratură așa cum ele funcționează astăzi în alte corpuri funcționărești, în învățământ de pildă, este un deziderat de mult formulat de exponenții ei.

N'am să reiterez aici toate argumentele ce s'au adus în favoarea lor. Pot fi găsite ușor în revistele noastre juridice (vezi în deosebi în Curierul Judiciar No. 31/930 articolul „In legătură cu gradația magistraților”).

Aici voi spune numai că ele sunt de mult cunoscute în alte țări (1).

S'au aplicat în Ungaria cu mult înainte de războiu. În Franța au fost introduse pentru judecătorii de ocol prin legea din 1907, care crează 4 clase de judecătorii.

Se aplică astăzi în Turcia în multe state din Germania, în Italia, în Polonia, în Cehoslovacia.

Reglementarea gradațiilor în proiect diferă însă de aceea adoptată de celelalte țări.

În proiect magistrații dela judecătorii, tribunale și Curțile de Apel se bucură pe timpul cât rămân în instanța respectivă de câte 3 gradații la aceeași instanță date la fiecare 5 ani (art. 147). În Italia acești magistrați se bucură de câte 4 gradații date la fiecare 3 ani.

În proiect cele 3 gradații întrunite nu pot depăși salariul unui membru dela instanța superioară. În Ungaria și ce este astăzi în Ungaria a fost la noi în Ardeal înainte de unificarea legii de organizare judecătorească, gradațiile întrunite acordate unui judecător de tribunal puteau atinge salariul plătit unui consilier de Curte de Casație.

Sistemul legii ungare prezintă acest avantaj că proclanță măcar sub forma aceasta a apunamentelor, egalitatea între magistrați neavansați și cei ce au avut șansa să urce toată sau o parte din scara ierarhică.

Și dă satisfacție, fără a se aduce cu toate acestea vre'o atingere ierarhiei propriu zisă, aceluia cari ca Giulio Gaggiano cer ca ierarhia în magistratură să fie redusă la minimum (2).

Așa cum s'a procedat de altfel în Turcia, unde toți magistrații sunt împărțiți astăzi în clase, fiecare clasă echivalând cu un grad pe care un judecător îl dobândește prin vechime și merit, dar independent de instanța unde funcționează. Așa încât un judecător de tribunal poate foarte bine să aibă grad de consilier de Curte de Casație, deși funcționează la tribunal (3).

Pentru că proiectul nu vrea ca apunamentele unui membru dela o instanță inferioară să întrecă pe acelea, a unui membru dela o instanță superioară și pentru că deasupra Curții de Casație numai e o altă instanță, Consilierii supremei noastre instanțe spre deosebire de ce găsim în legea ungară, numai sunt împărțiți în 3 clase. Ei primesc o singură gradație, care nu trebuie să-i aducă mai mult decât primește un președinte.

Inițiind gradațiile proiectul a crezut că e bine, pentru ca să curme discuțiile cari s'au făcut în ultimul timp în juriul avansărilor pe loc, să le desființeze. (Mai exact proiectul desființează avansările pe loc la tribunal și judecă-

1) O încercare timidă de a introduce la noi gradațiile a făcut-o legiuitorul din 1930 în legea de modificare a unor dispoziții din legea de organizare judecătorească, unde în art. 3 prevede pentru consilierii dela curtea de apel cu o vechime mai mare de 6 ani un spor de salariu de 25%.

2) Vezi articolul Domnului St. C. Bossie, Curier Judiciar No. 9/912.

3) În Turcia unde lipsesc Curțile de apel, consilierii Curții de Casație se cooptează în caz de vacanță de membrii ei, dintre magistrații tribunalelor. Vezi articolul meu „Organizarea judecătorească în țările balcanice” Curier judiciar d/n 15 Iulie 1931).

torie și le menține la curțile de apel unde prim-președintele continuă să aibă grad de consilier de curte de casație. De asemenea le menține la Tribunalul Ilfov pentru primul președinte care în proiect este asimilat în grad și onorarii cu președintele de Curte de apel și pentru primul procuror care rămâne asimilat cu procurorul de curte de apel).

Mărturisesc că atunci când legiuitorul din 1930 a extins avansările pe loc introduse de Toma Stelian prin legea din 1908 la Judecătoriile de Ocol și prin legea din 1909 la procurori și judecători de instrucție și la judecători de tribunale, am împărtășit și eu obiecțiunile Domnului Eugen Petit, nu pe cele subiective cari au dat naștere cunoscutului protest al magistraților dela judecătoria și tribunale ci pe cele izvorâte din anomalii la cari dădeau naștere aceste avansări pe loc. Căci aplicarea legii a produs într'adevăr oarecari anomalii.

Prima a fost aceea că unii dintre președinți efectivi, neavând încă stagiul de 6 ani în gradul de președinte n'au putut fi înaintați consilieri pe loc, în timp ce unii judecători ai secției având 12 ani vechime în grad au căpătat gradul de consilier.

S'a pus atunci întrebarea dacă președintele efectiv mai poate prezida pe judecător când acesta avea grad de consilier.

Așa cum de altfel s'a pus întrebarea și mai înainte când judecătorul consilier pe loc la o judecătorie era trecut în tribunal (1).

Apoi aceea că unii președinți efectivi mai vechi în grad, prin avansările pe loc își pierdeau prerogativele vechimei din cauză că alți avansați pe aceiași dată erau mai în vârstă decât ei (2).

Însă aceste anomalii se datoresc mai de grabă legiuitorului decât avansărilor pe loc. Căci dacă legiuitorul din 1908 și cel din 1909 de pildă n'ar fi plecat dela această concepție greșită, că o avansare pe loc ar putea să fie toată viața un judecător sau un procuror în funcția pe care o ocupă, sau dacă el în 1930 ar fi fost puțin mai larg și-ar fi înaintat la gradul de consilier și pe președinți, căroră le lipseau uneori numai câteva luni din stagiul de 6 ani (însă aveau 12 ani ca judecători de ședință) n'am fi avut aceste anomalii.

De aceea cred, că cu oarecari modificări în organizarea lor, avansările pe loc ar trebui menținute în lege, mai ales acum când s'au extins și la tribunale.

E nevoie de ele. Corpul nostru e un corp închis. Intrat în magistratură ești sortit să rămâi multă vreme, după cum spuneam și altă dată fără să fii avansat.

Nu pentru că n'ai avea merite, dar pentru că nu sunt locuri; avansările pe loc remediază într'o oarecare măsură acest neajuns.

Evident, cu o condiție, ca ele să se facă la merit și la vechime așa cum le-a prevăzut legiuitorul care le-a creat, care le-a introdus în legislația noastră. Nu numai la vechime automat, așa cum se procedează de câțiva vreme, poate pentru ca aceste avansări se fac astăzi fără sporul respectiv de salariu.

Între vechime și merit trebuie făcut o deosebire sub raportul răsplătirilor.

Vechimea poate avea toate însușirile prezentate de partizanii ei dar nu poate constitui un merit.

Pentru vechime sunt de ajuns gradațiile cari pot fi acordate și automat, fiindcă vechimea nu suferă nici creșteri nici descreșteri ca valoare în cursul timpului.

Pentru răsplătirea meritului e nevoie de avansări. Și pentru că meritele sunt mai mari sau mai mici cresc și descresc

1) (Se pare că aceste anomalii au determinat pe autorii proiectului să păstreze pentru actualii președinți și consilieri pe loc numai leafa, dar să le ia gradul art. 335).

2) (În sistemul proiectului acesta numai e posibil, fiindcă proiectul spune că într'un asemenea caz nu se mai ține seamă de vârstă ci de vechimea în gradul anterior sau de vechimea în magistratură, așa cum trebuie să fie de altfel într'un corp constituit).

în timp, avansările nu pot fi nici uniforme nici prea reduse ca număr.

De aceea cred bună propunerea făcută mai de mult de un coleg ca să se adauge la avansările pe loc și anașări pe care d-sa le numește în reședință, avansări dela o instanță mai puțin importantă la o instanță mai importantă (1).

Acest fel de avansări s'ar putea organiza mai ales la Tribunal.

Nu toate Tribunalele din țară au aceeași importanță. Unele sunt mai mari, altele mai mici, unele așezate în centre mai populate, altele în centre mai puțin populate, ceiace face ca unele să fie mai atractive ca altele.

Dacă la importanța lor s'ar mai adăoga și o sporire de salariu, s'ar putea spori și mai mult puterea lor de atracție, care ar permite împărțirea lor în mai multe categorii, pe baza cărora s'ar putea organiza un efectiv sistem de avansare.

S'ar putea împărți în acest scop tribunalele noastre deocamdată în trei clase (2).

În prima clasă ar fi încadrat Tribunalul Ilfov. El e Tribunalul cel mai important și de aceea cel mai dorit. Are apoi destule locuri ca să poată să formeze singur o clasă. În Franța judecătoria din metropolă au grade și onorarii mai mari decât cei din provincie.

În a doua clasă ar putea fi încadrate Tribunalele din orașele reședință de Curte de Apel, și ultima clasă ar fi alcătuită din celelalte tribunale.

Trecerile dela o categorie la cealaltă să constituie o avansare legală. Și astăzi aceste treceri constituiesc un fel de avansare pentru care se cere însă numai puțină trecere (3) în sistemul pe care-l concep pe lângă trecere mai trebuie și puțin merit și stagiul, stagiul pe care l'ar fixa legiuitorul. Pentru tribunalele dela reședința Curților de Apel un stagiul mai mic, pentru Tribunalul Ilfov unul mai mare.

Evident, cel mai bun mijloc de a stimula rămân tot avansările în funcțiune. Ele satisfac mai mult decât ori care alt fel de avansări amorul propriu, fiindcă ele conțin mai mult onorific decât celelalte.

De aceea cred că greșesc acei cari cer desființarea gradelor ierarhice. Azi avem datorită, nu lor, ci felului cum se ajunge la ele, câțiva blazați și mulți nemulțumiți. Fără ele vom avea mulți blazați și mai mulți nemulțumiți.

Vor fi blazați toți acei cari acum sunt numai nemulțumiți, și vor fi nemulțumiți pe lângă toți cei de acum și toți acei ce acum sunt mulțumiți. Fiindcă, cum o să fie mulțumit un Consilier de Curte de Casație care va sta pe aceiași treaptă ierarhică cu un judecător de ocol sau de Tribunal.

Nu prin desființarea lor deci se poate remedia neajunsul ci prin sporirea lor.

1) Sistemul acesta e cunoscut în numeroase legislații străine. Voiu cita Austria și Franța unde Tribunalele sunt împărțite în trei clase.

2) N. Gruiu, în Curierul Judiciar No. 10/915, sub titlul „Avansările în magistratură”.

3) Sub regimul proiectului organizarea acestor avansări este mai ales posibilă.

Sub imperiul actualei legi ele ar fi primite poate cu greutate de cei ce instalați într'un Tribunal de prim ordin cari ar fi siliți pentru a satisface condiția de stagiul să-l părăsească. Proiectul prevede însă alte două cazuri în cari ei ar fi siliți să părăsească acest Tribunal. Este atunci când sunt avansați dela gradul magistrat stagiari la gradul ajutor de judecător, fiindcă nu mai pot fi avansați direct supleanți 1), și apoi când vor să fie avansați președinți, fiindcă conform articolului 107 din proiect nimeni nu poate fi numit președinte și prim-procuror, dacă în stagiul prevăzut de art. 106 nu va fi îndeplinit funcțiunea de judecător de ocol cel puțin un an.

1) (Art. 127 în proiect) spune: „Ajutorii de judecători se recrutează dintre magistrații stagiari înaintați. Supleanții se recrutează dintre ajutorii de judecători”.

Cum? Voi încerca să schițez. În primul rând creindu-se la fiecare secție un loc de vice-președinte care ar înlocui pe președinte în atribuțiunile lui administrative și jurisdicționale oricâteori acesta ar fi împiedicat.

Astăzi el e înlocuit în caz de lipsă sau împiedicare, deși legea vorbește de judecătorul cel mai vechiu în grad, de oricare judecător. Deaceia, acte cari reclamă oricare pricepere și experiență, cum sunt toate afacerile de cabinet prezidențial încep pe mâna judecătorilor prea tineri, uneori chiar a șupleanților.

Sau creindu-se la fiecare secție încă unul sau două locuri de președinte efectiv. Cel mai vechi ar îndeplini funcția de șef. Sau pentru a da și mai multă elasticitate sistemului — președintele ar fi desemnat prin delegație de Ministrul Justiției. Așa cum prevede proiectul când e vorba de judecătoria de ocol — unde delegația de judecător șef e dată de ministru. Sau în fine el va fi ales așa cum prevedea ministrul italian Zannardelli în proiectul legii lui de organizare judecătorească, de către colegii lui din secție (1).

Creerea unuia sau mai multor locuri de președinți efectivi la fiecare Tribunal ar rezolva și chestiunea avansărilor pe loc în sensul că titlul de președinte n'ar mai fi unul de paradă!

În afară de asta în sistemul proiectului ar mai avea și avantajul că ar neutraliza o piedică pe care proiectul o pune avansărilor de la Tribunal la Curtea de Apel. Astăzi poate trece la Curte și judecătorii de Tribunal, sau judecătorii, după un stagiu de 8 ani (art. 104 L. O. J.). În sistemul proiectului pentru a ajunge la Curte, trebuie să fi îndeplinit mai întâi — funcția de președinte de Tribunal timp de cel puțin 4 ani (art. 110). Și ar înlătura și nedreptatea ce s'ar face judecătorilor cari ar rămânea pe loc în timp ce colegul lor ar căpăta 2 grade, acela de președinte și apoi acela de consilier.

Apoi pe lângă postul de prim președinte, la tribunalele mari, s'ar putea crea un post de prim președinte adjunt. La parchetele mari din Italia, funcționează pe lângă procurori și un procuror adjunt, cari ajută sau înlocuiește în caz de lipsă sau împiedicare pe șeful parchetului titular. Mai ales la Tribunalul Ilfov ar fi necesar un asemenea post.

Astăzi primul președinte utilizează ca înlocuitor al său pe cel mai vechi președinte de secție, pe care-l sustrage de la îndatoririle lui sau pe judecătorul delegat pe lângă cabinetul lui, cari însă din cauză că e prea tânăr, n'are nici prestigiul nici experiența necesară funcției ce e chemat să îndeplinească. Ar fi bine ca acest magistrat să fie permanent la Cabinet și să fie investit cu grad și atribuții de vice-prim-președinte — adică să aibă un grad inferior primului președinte dar superior președinților de secție, adică pe acela de consilier efectiv de Curte de Apel, cum e în Italia, unde procurorul adjunt are grad de procuror de Curte de Apel iar procurorul șef pe acela de procuror de Curte de Casație.

În chipul acesta el s'ar impune celorlalți magistrați și ar putea fi utilizat la anchete — prezidarea comisiilor atribuite exclusiv primului președinte, tragerile la sorti, etc.

La Curtea de Apel deasemenea s'ar putea spori numărul președinților. E la noi această concepție consacrată de altfel și de legiuitor, care nu îngăduie mai mulți președinți decât secții, fiindcă confundă funcția cu gradul. Așa se explică primirea cea rea din partea unora, a avansărilor pe loc care conferă gradul de președinte sau consilier celor ce nu exercită funcțiunea de președinte sau consilier, concepție fundamental greșită, pentru că într'un corp constituit poate avea cineva un grad fără a exercita funcția corespunzătoare. Găsim exemple în armată și în corpul tehnic.

Așa probabil au raționat italienii cari au la Curțile lor de Apel mai mulți președinți decât secții. La Roma 9 președinți

1) Sistemul alegerii șefului de către colegi a fost preconizat și la noi de I. Tanoviceanu, și el îl propunea și pentru primul președinte. Vezi articolul „Magistrați și magistrați”, Curierul Jud. No. 10/915.

pentru 6 secții, la Palermo 7 președinți pentru 5 secții.

Este adevărat că o parte din ei sunt delegați să prezideze curțile cu jurați cari dela decretul din 23 Martie 1931, numai sunt prezidate de consilieri.

Însă principiul rămâne pentru că delegația poate fi dată oricărui dintre cei 9 președinți.

Și el e și mai relevant la Curtea de Casație Italiană unde pentru 3 secții civile funcționează zece președinți (cele două penale își are fiecare președintele ei).

Exemplu cu cei 10 președinți de la Curtea de Casație Italiană ar putea fi imitat de legiuitorul nostru.

S'ar putea spori și la noi numărul președinților, creindu-se în chipul acesta o supapă.

Noi avem jos prea mulți magistrați și sus prea puțini. Din cauza aceasta ori care ar fi ameliorările cari s'ar aduce mecanismului avansărilor, tot vor rămâne nemulțumiți, fiindcă vor rămâne prea mulți din cei ce nu pot fi avansați.

Aceste sunt cele câteva propuneri pe care vrem să le fac. Ele sunt evident susceptibile de modificări de complectări. Însă ceva trebuie să se facă. Imobilitatea la cari sunt condamnați astăzi magistrații, produce descurajare, plictiseală, desgust de muncă. Produce cum spunea Tanoviceanu în articolul citat, acum 20 ani, acea amărăciune sufletească care provoacă supărare irascibilitate în ședință cu consecințele neplăcute relevate de el.

George Solomonescu
Magistrat
Tribunalul Ilfov

JURISPRUDENȚA ROMANĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE SECȚIUNI UNITE

Audiența de la 11 Mai 1933

Președinția D-lui D. Volanschi, Prim-Președinte

Primăria Comunei Roșiorii de Vede cu Nae D. Cristescu

CONTENCIOS ADMINISTRATIV. — CERERI DE DESPAGUBIRI PENTRU PTEJUDICIILE CAUZATE PRINTR'UN ACT ADMINISTRATIV. — DACA POT FI ADRESATE LA INSTANȚELE ORDINARE DUPĂ DREPTUL COMUN. ART. 107 AL 2 DIN CONSTITUȚIE. — ART. 1, 4 ȘI 6 DIN LEGEA PENTRU CONTENCIOSUL ADMINISTRATIV.

Prin legea contenciosului administrativ din 1925, nu s'a desființat dreptul, existent și mai înainte, pentru partea lezată, de a cere pe calea dreptului comun, instanțelor ordinare, despăgubiri pentru prejudiciul cauzat prin actul de autoritate abuziv, — drept pentru valorificarea căruia, nu este necesară constatarea prealabilă de către instanța de contencios a legalității actului, atâta timp cât nu se cere și anularea lui, spre a se justifica ast-fel competența prealabilă și exclusivă a instanței de contencios.

No. 24. — Respins recursul făcut de către Primăria Comunei Roșiorii de Vede în contra deciziunii civile cu No. 256/931 a Curții de Apel din București S. V-a în proces cu Nae D. Cristescu S'au ascultat D-nii avocați Gh. Iuliu pentru Primăria recurentă și D-l avocat C. Stoicescu pentru intimat.

D-l Procuror General C. Vișoreanu a pus concluziuni pentru admiterea motivului I de recurs.

Curtea Deliberând,

Asupra recursului introdus de Primăria comunei Roșiorii de Vede în contra deciziunii dată de Curtea de Apel din București Secția III-a cu Nr. 2156/931.

Având în vedere motivul I de casare:

„Violarea art. 99.107 din Constituție, 1 și 4 din „legea Contenciosului administrativ, incompetență rațională a materiei.

„cât și prin concluziuni scrise, că acțiunea d-lui „Am arătat atât cu prilejul debaterii procesului,

„Cristescu pentru plata salariului său, în calitate de primar al Comunei Roșiorii de Vede, fiind un act administrativ de autoritate, atrăgea competența instanței de Contencios, pe care de altfel reclamantul o și utilizase, dar o abandonase. Curtea de Apel crede, pentru a înlătura apărarea noastră, că o asemenea cerere este de competența indiferentă a instanțelor de drept comun sau a celei de Contencios, întrucât nici un text de lege n'ar fi ridicat părții dreptul de a cere daune și pe calea unei acțiuni ordinare. Această soluție violează textele enunțate mai sus care cel puțin dela 1925 nu mai permit ca o acțiune grefată pe un act administrativ de autoritate să fie intentată înaintea instanțelor ordinare. Aceasta rezultă din combinațiunea ziselor texte și din argumentul rațional că legiuitorul, voinde a pune la îndemână o cale de atac mai practică, nu e nici un motiv să admitem că el a înțeles, fără a o spune expres, să menție vechea procedură lungă și costisitoare”.

Având în vedere deciziunea atacată cu recurs din care rezultă că intimatul Nae D. Hristescu fiind ales în Februarie 1926 membru în Consiliul Comunal și apoi primar al comunei Roșiorii de Vede, posterior, la 2 August 1927, Consiliul Comunal al acestei comune a fost disolvat prin deciziunea Prefecturii Județului Teleorman; — deciziunea de disolvare a fost anulată de Ministerul de Interne prin deciziunea cu Nr. 14397 din 1932, prin care s'a ordonat reintegrarea Consiliului Comunal inclusiv a primarului intimat; după executarea deciziei de reintegrare, — prefectul județului disolvă din nou — a doua zi după reintegrare — Consiliul Comunal; anulându-se de Ministerul de Interne, prin deciziunea cu Nr. 5221/928, și a doua decizie de disolvare a prefectului și ordonându-se reintegrarea Consiliului, prefectul refuză să execute ordinul de reintegrare; în această situație intimatul, după ce face acțiune în Contencios, pe care ulterior o retrage, introduce în contra Prefecturii de Teleorman și în contra recurentei Primăria Roșiorii de Vede acțiune spre a fi obligate a-i plăti suma de 252.819 lei, daune interese pentru prejudiciul cauzat prin refuzul ilegal de a executa deciziunea de reintegrare.

Instanța de apel — Curtea de Apel București Secția III-a — prin deciziunea atacată cu recurs — admite acțiunea, motivând că instanțele de drept comun au și sub regimul actualei legi a Contenciosului Administrativ căderea de a constata vătămarea adusă cuiva prin un act ilegal de autoritate și în același timp să acorde daune-interese părții lezate, care în baza a celei legi are și posibilitatea de a cere daune odată cu acțiunea în contencios pentru anularea actului abuziv de autoritate; că primăria recurentă și prefectura pârâtă fiind în culpă pentru prejudiciul cauzat intimatului prin refuzul nejustificat de a executa deciziunea de reintegrare a Ministerului, urmează a fi obligate la plata daunelor cauzate prin acest fapt.

În contra acestei deciziuni comuna pârâtă a făcut recurs invocând două motive de casare; Inalta Curte Secția I-a, prin deciziunea Nr. 196/932 a respins motivul II, iar în ce privește motivul I de casare prin care s'a pretins că instanța de fond judecând astfel, ar fi violat art. 94 și 107 din Constituție, art. 1 și 4 din legea Contenciosului Administrativ din 1925 și regulile de competență ratione materiae, Inalta Curte găsiind că este cazul a se reveni asupra deciziei Nr. 2244/929 dată de aceeași secțiune în complet de divergență și prin care s'a decis că sub imperiul noii Legi a Contenciosului acțiunile în

daune rezultând dintr'un act de autoritate ce se pretinde ilegal, nu pot fi făcute decât pe calea indicată de acea lege, — în baza art. 17 din legea sa organică, — a trimis motivul I de casare în judecata Secțiunilor Unite.

Considerând că chestiunea de drept ce urmează a fi rezolvată în soluționarea acestui motiv de casare este aceea de a se ști dacă, în urma legii Contenciosului Administrativ din 1925, cererile de despăgubire pentru prejudiciile cauzate printr'un act administrativ de autoritate ce se pretinde a fi ilegal, trebuie îndreptate, numai înaintea instanței de Contencios pe calea indicată de legea Contenciosului Administrativ, sau pot fi introduse și înaintea instanțelor ordinare în baza dispozițiilor de drept comun.

Considerând că prin art. 1 din legea Contenciosului din 1925 se prevede — că și prin art. 107 alin. 2 din noua Constituție — că cel vătămat în drepturile sale printr'un act administrativ de autoritate, făcut cu călcarea legilor și a regulamentelor, sau prin reaua voință a autorităților administrative de a rezolva cererea privitoare la un drept, — poate face cerere la instanțele judecătorești pentru recunoașterea dreptului său.

Că, prin art. 4 din Legea Contenciosului din 1925 se prevede că cererile întemeiate pe art. 1 din acea lege și pe art. 107 din Constituție vor fi introduse înaintea Curții de Apel în circumscripția căreia reclamantul își are domiciliul; în fine prin art. 6 din Legea Contenciosului Administrativ — conceput în sensul alin. IV al art. 107 din noua Constituție — se prevede că Curtea de Apel investită cu asemenea cereri, judecă actul este ilegal, îl poate anula sau poate pronunța daune civile până la data restabilirii dreptului vătămat, având și căderea de a judeca și cererea de despăgubiri, fie contra autorității administrative chemată în judecată, fie contra funcționarului vinovat.

Considerând că scopul principal urmărit de legiuitor prin aceste dispozițiuni, prin care s'a instituit Contenciosul de plină jurisdicție, — de anulare și desdăunare — a fost de a se da părții lezate posibilitatea de a obține cât mai grabnic anularea actului ilegal și reintegrarea ei efectivă în drepturile sale, — acest fapt fiind de esența procedurii speciale a Contenciosului și fiind de cele mai multe ori mai profitabil decât atribuirea daunelor compensatorii; iar în ce privește competența atribuită instanței de Contencios de a se pronunța și asupra acestor daune ea a fost edictată numai în mod accesoriu spre a se da părții lezate posibilitatea de a le obține și pe calea procedurii rapide a Contenciosului în mod mai ușor decât pe calea dreptului comun.

Că însă din aceste dispozițiuni nu rezultă că pentru acordarea daunelor cauzate prin asemenea acte s'ar fi înființat prin noua lege a Contenciosului o competență exclusivă numai a instanței de Contencios chemată să pronunțe anularea actului ilegal; de asemenea de nicăeri nu rezultă că partea vătămată prin astfel de acte n'ar avea dreptul să-și valorifice pretențiunile la daune și înaintea instanțelor ordinare, în afară de dreptul prevăzut în art. 6 din Legea Contenciosului de a cere și instanței de contencios pe lângă anularea actului și daune.

Considerând că scopul urmărit de legiuitor prin edictarea art. 6 menționat, a fost și acela de a pune la dispoziția părții vătămate pe lângă acțiunea în daune, conform dreptului comun — acțiune pe care legiuitorul din 1925 n'a desființat-o — și un

mijloc de protecție în plus mai eficace în contra actelor abuzive ale autorității.

Că — în lipsa unor dispozițiuni exprese contra rii — nu este nici o rațiune de a se refuza celui vătămat, prin asemenea acte, calea dreptului comun pentru obținerea daunelor, atunci când fără a cere, conform legii contenciosului, anularea actului și daune, el înțelege să se preveleze de calea dreptului comun spre a cere instanțelor ordinare numai daune pentru faptul generator al prejudiciului nu și anularea actului.

Că din toate acestea rezultă că prin legea Contenciosului din 1925 nu s'a desființat dreptul existent și mai înainte pentru partea lezată și de a cere, pe calea dreptului comun, instanțelor ordinare, despăgubiri pentru prejudiciul cauzat prin actul de autoritate abuziv, — drept pentru valorificarea căruia nu este necesară constatarea prealabilă de către instanța de Contencios a ilegalității actului, atâta timp cât nu se cere și anularea lui, spre a se justifica astfel competența prealabilă și exclusivă a instanței de contencios.

Că așa fiind cu drept cuvânt instanța de fond a hotărât că instanțele de drept comun au și sub regimul actualii legi a Contenciosului Administrativ competența de a constata — cu ocazia unei acțiuni în daune dedusă înaintea lor — vătămarea adusă cuiva printr'un act abuziv de autoritate și a acorda daune părții lezate.

Că, deci motivul I de casare și prin consecință și recursul sunt neîntemeiate.

Pentru aceste motive respinge

INALTA CURTE DE CASATIE ȘI JUSTIȚIE S. III

Audiența dela 7 Aprilie 1933

Președinția D-lui D. G. Lupu, președinte

D. Haffner cu Ana și Max Flicher

CAMBIE. -- GIR ȘTERS. -- NULITATE. -- DACĂ POATE FI DOVEDIT PRIN ALTE PROBE -- ART. 309 COD. COM.

Girul șters de pe o cambie și care conform art. 309 cod. com. este nul, nu poate fi dovedit pentru a și recăpăta valoarea în instanța cambială prin nici un fel de probă, chiar când acele probe ar tinde să dovedească o eventuală utilizare frauduloasă a cambiei de vreunul din debitori, de oare ce prin aceste probațiuni cari ar deschide și posibilitatea de probațiune a ori căror alte situațiuni cari ar modifica elementele înscrisului cambial, s'ar ajunge la schimbarea caracterului literal și autonom ce este de esența cambiei.

No. 681. — Respings recursul făcut de D. Haffner contra deciziei cu No. 131 din 18 Mai 1933 a Curții de Apel din București S. IV în proces cu Max Flicher.

Curtea deliberând,

Asupra recursului de față :

Având în vedere că din deciziunea Curții de Apel București S. IV, rezultă că D. Haffner a chemat în judecată pe Ana și Max Flicher pe bază de cambie semnată de aceștia ca giranți înaintea Tribunalului Comercial Ilfov.

Înaintea Tribunalului Ana și Max Flicher invocând

nulitatea cambiei și a girurilor prin aceia că scadența de 31 Martie 1929 din cambie era ștersă și înlocuită cu alta de 1 Iunie 1929; că pe recto-ul (cambiei) era mențiunea „cambia prezentată azi în alb” și pe verso girurile Ana și Max Flicher șterse, reclamantul a cerut și i s'a admis proba cu martori și expertize grafice spre a stabili că ștersăturile și adaosurile din cambie au fost făcute de Ana și Max Flicher, care ar fi abuzat de împrejurarea că au avut cambia la un moment dat în mâna lor, și că în momentul semnării girurilor toate elementele cambiei cerute de art. 270 c. com, erau întrunite de cambia în litigiu.

S'au făcut probe de ambele părți litigante și Tribunalul reținând pe cele produse de reclamant, a admis acțiunea cambială contra giranților Ana Flicher și Max Flicher, considerând că semnăturile acestora au fost șterse de dânsii prin abuz, ca și scrierea și ștergerea scadenței de 31 Martie 1929.

Ana Flicher și Max Flicher au făcut apel, care judecându-se de Curtea de Apel București S. IV-a, a fost admis, respingându-se acțiunea cambială introdusă de D. Haffner contra giranților Ana și Max Flicher.

Că pentru a decide astfel, Curtea a considerat inadmisibile probele efectuate de părți la prima instanță, statuând că întrucât cambia este un titlu formal, ale căreia obligațiuni reese numai dintr'ânsa, nu se poate proba prin martori sau altfel existența unor obligațiuni cambiale contrarii mențiunilor cuprinse în cambie sau peste aceste obligațiuni.

Că în asemenea condițiuni, semnăturile giranților fiind șterse, Tribunalul a modificat cambia, atunci când, luând de bune dispozițiile martorilor și datele expertizei, a obligat pe giranți — pe baza acestor probe, la plata sumei prevăzută în cambie, în calitatea lor, ștersă de pe cambie, de giranți.

Reclamantul D. Haffner a atacat cu recurs decizia aceasta a Curții de Apel, recurs susținut pe două motive :

Văzând motivele I și II de casare astfel formulate :

„1) Violarea, greșită interpretare și aplicațiune a art. 277, 279, și 309 cod com, precum și a art. 1198 cod civil.

„2) Nesocotirea regulei de drept că fraudă conrupe totul (fraus omnia corrumpit). Exces de putere prin aceea că Onor. Curtea de Apel socotește ca inadmisibilă în acțiunea cambială administrarea probelor pentru a se dovedi alterațiunea frauduloasă a cambiei căreia în asemenea împrejurări îi refuză ori cu tărie:

„1) Pârâții Ana Flicher și Max Flicher imi datorează suma de 100.000 lei în calitate de giranți a unei cambii emisă la ordinul lor de Soc. Manufactură Franceză și girată de ei. Pentru a scăpa de plată pârâțul Max Flicher a imaginat un sistem ingenios. A cerut să i se aducă la magazinul său din str. Smârdan Nr. 41 cambia pentru a aranja plata.

„A profitat de faptul că am trimis cu polițe pe o femeie D-na Schader, i-a smuls polița din mână, a scris pe cambie diferite mențiuni în scopul de a o

„anula, a adăogat o scadență falsă pe care a șters'o
„apoi și în sfârșit a tras câte o linie pe girul său și
„al soției sale, după care a restituit cambia.

„In acțiunea cambială pe care am intentat'o în-
„aintea Trib. Ilfov S. II com. am dovedit atât cu proba
„cu martori cât și cu expertiza grafică că polița în
„chestiune atât la emiterea ei cât și la data de 20
„Mai 1929 când fost prezentată lui Max Flicher, în-
„trunea toate condițiunile cerute de lege, purta o sin-
„gură scadență: aceea de 1 Iunie 1929 iar girurile de
„pe verso cambiei nu erau șterse.

„Am dovedit că mențiunile transversale făcute pe
„cambie sunt scrise de mâna lui Max Flicher la data de
„20 Mai 1929, că tot la aceas'ă dată a scris sub scadență
„reală o scadență falsă anterioară aceea de 31 Martie
„1929 pe care apoi a șters'o, că tot Max Flicher și
„tot în aceeași zi de 20 Mai 1929 a șters girurile de
„pe verso cambiei, am dovedit în sfârșit că toate aceste
„mențiuni și ștersături au fost făcute în mod fraudulos
„de către Max Flicher, în contra voinței mele, după
„ce a sustras în mod abuziv polița pe care nu mi'a
„restituit'o decât după ce a făcut acele adăogiri și
„ștersături.

„Cu toate acestea Curtea de Apel mi-a respins
„acțiunea numai pe considerațiunea că, din moment
„ce girurile sunt șterse, cambia nu mai are valoare
„și nu mai sunt în drept de a face acțiunea cambială,
„indiferent dacă ștergerea girurilor a fost făcută în
„mod fraudulos și în contra voinței mele.

„a) Judecând astfel instanța de fond a violat, a
„interpretat și aplicat greșit art. 277, 279 și 309 cod com.
„Este adevărat că conform art. 309 cod com, giru-
„rile șterse sunt socotite nescrise, dar această dispoziție
„este valabilă numai pentru cazul când ștergerea
„girurilor s'a făcut de către persoana în drept și în
„exercitarea drepturilor sale. Atunci însă când giru
„a fost șters prin fraudă în contra voinței creditorului
„și împotriva intereselor sale, această ștergere este
„neavenită și girul urmează să fi considerat ca bun
„și valabil. Girul fiind bun, cambia trebuie să-și pro-
„ducă toate efectele sale iar eu nu am încetat o cli-
„pă a fi singurul și legal posesor al ei.

„b) Numai prin violarea art. 1198 cod civil a soco-
„tit Curtea de Apel că nu am putut administra pro-
„batorii pentru a dovedi fraudă debitorului.

„Nici un text de lege nu oprește aplicațiunea art.
„1198 cod. civ. în materie cambială, aceasta cu atât
„mai mult cu cât fraudă face excepție la toate regu-
„lele de drept, iar dovada fraudei, pe care am și
„făcut'o complet, — este admisibilă în ori ce materie
„fără nici o limitațiune.

„Find dovedit că la început cambia se prezenta
„completă și în formă legală] purtând semnăturile
„giranților, bine a fost admisă acțiunea cambială la
„Tribunal. Greșește dar Onor. Curte de Apel când
„susține că Tribunalul modifică cambia și reface sem-
„năturile, cât timp prima instanță a constatat numai
„existența girurilor dela început, argumentând că
„faptul că ele au fost șterse în mod fraudulos nu

„poate priva pe creditor de exercitarea acțiunei
„cambiale.

„1) Cu proba cu martori și cu expertiza, nu s'a
„complectat titlul cambial care era complet dela
„formațiunea sa, ci s'a dovedit alterarea ulterioară și
„frauduloasă a cambiei de către creditor cu intențiu-
„nea de a fi ferit de plată.

„2) Cambia fiind valabilă, iar fraudă fiind dovedită,
„numai cu violarea sus arătateilor texte de lege și cu
„exces de putere s'a putut admite apelul, respin-
„gându-se acțiunea cambială.

„2) Eroare grosieră de fapt, nemotivare, exces de
„putere prin aceea că Onor. Curtea de Apel ia drept
„bună afirmațiunea debitorilor că polița era în alb cu
„scadența înlocuită, cât timp de nicăieri nu rezultă
„aceasta.

„Într'un considerent al deciziunei atacate cu recurs
„Onor. Curtea de Apel arată întrecăt că titlu cam-
„bial nu ar exista pentru că scadența ar fi fost înlo-
„cuită iar pe cambie ar fi mențiunea că s'a găsit în
„alb, — dar argumentează admiterea apelului pe baza
„ștergerii girurilor. Pentru a nu lăsa, o urmă de îndo-
„ială trebuie să arăt că din dovezile administrate (de-
„pozițiile martorilor Schader și Stringer și expertiza
„grafică) și din citirea cambiei rezultă în mod neîn-
„doios:

„a) Că scadența reală scrisă dela început pe cam-
„bie era aceea de 1 Iunie 1929 iar falsă scadența de
„31 Martie 1929 a fost scrisă și apoi șteasă de Max
„Flicher în ziua de 20 Mai 1929 și

„b) că pe cambia care i-a fost prezentată pentru
„plată deși se găsea completată, același Max Flicher
„a scris cuvintele „se anulează girul alb văzut azi
„20 Mai 1920, F1". S'a dovedit și am arătat mai sus
„în ce împrejurări a scris Flicher aceste mențiuni.

„Prin urmare de nicăieri nu rezultă cum arată
„Curtea că scadența ar fi fost înlocuită și că polița ar
„avea mențiunea că s'a găsit în alb, ci numai că girul
„era în alb. Dealtfel în lipsa unor dovezi în acest
„sens, Curtea de Apel nici nu motivează din ce de-
„duce aceasta.

„Urmează dar că numai printr'o eroare grosieră de
„fapt, s'a putut face vorbirea de „chestiunea scadenței
„înlocuită și mențiunei că s'a găsit în alb; în conse-
„cintă nici — aceste elemente nu puteau servi de
„bază la admiterea apelului“.

„Având în vedere că prin aceste motive, recurentul
„se plânge de violarea și greșita interpretare și apli-
„care a art. 277, 279 și 309 cod. com. precum și a art.
„1198 c. civ. prin aceea că deși este exact că potrivit
„textului art. 309 c. com. girul șters este ca și nescris,
„acest principiu este exact numai atunci când ștergerea
„provine dela cel în drept nu și atunci când ștergerea
„s'a făcut prin fraudă ca în speță.

„Oă, deasemenea Curtea a violat art. 1193 c. civ,
„susține recurentul, atunci când a socotit că nu se
„poate administra probatorii pentru a se dovedi fraudă.
„Legea nu oprește aplicarea art. 1198 c. civ. în ma-

terie cambială iar prin probele administrate nu s'a complectat efectul cambial care era complect dela formațiunea sa, ci s'a dovedit alterarea ulterioară și frauduloasă a cambiei.

Recurentul se plânge și de eroare grosieră de fapt, nemotivare și exces de putere, prin aceea că Curtea de Apel a luat drept bune afirmațiile apelanților ca polița era în alb cu scadența înlocuită, deși din actul de expertiză rezultă cu totul altceva.

Considerând că cambia este un titlu de credit caracterizat prin aceea că conține o obligațiune literală și autonomă, cuprinsă în însuși documentul ce poartă această denumire.

Că de aici rezultă că dreptul creditorului cambial este strâns legat de înscrisul cambial, dânsul neputându-și valorifica drepturile sale decât prin prezentarea cambiei.

Că deasemea este de principiu că obligațiunea debitorului este determinată numai de ceiace este menținut în cambie neputându-se cere mai mult decât debitorul s'a obligat înscris la cambie și nici altcineva decât cei ce s'au obligat prin semnarea cambiei, nu poate fi acționat pe calea excepțională a procesului cambial.

Că acestea fiind principiile constante în materia dreptului cambial, deduse din rostul ce acest titlu de credit are a-l îndeplini din viața economică, destinat să circule cu rapiditate, urmează a se considera necesarmente cambia, pentru a răspunde finalității sale, ca un titlu complect, care deci trebuie să conțină toate mențiunile cerute de lege în momentul când s'a intentat acțiunea, neputând fi nici complectată nici interpretată cu ajutorul altor înscrisuri sau probe în cursul instanței, instanța cambială neputând fi transformată în instanța de reconstituire a unui pretins titlu cambial.

Că acest regim sever dar indispensabil pentru creditul și circulația efectului cambial este aplicabil tuturor obligațiunilor ce decurg din cambie, deci și girului.

Că în asemenea condițiuni, girul șters de pe o cambie și care conform art. 309 c. com. este nul, nu poate fi dovedit pentru a-și recăpăta valoarea în instanța cambială prin nici un fel de probă, chiar când acele probe ar tinde să dovedească o eventuală utilizare frauduloasă a cambiei de vre'unul din debitori, admiterea unor asemenea probe deschizând posibilitățile de probațiune a ori căror alte situațiuni, ce ar modifica într'un fel sau altul elementele înscrisului cambial, ducând astfel la schimbarea caracterului literal și autonom ce este de esența acestui titlu de credit; că este evident că părții îi rămâne deschisă într'o asemenea situațiune calea dreptului comun spre a-și valorifica pretențiunile sale.

Că deci, Curtea, făcând aplicațiunea acestor principii și respingând ca inadmisibile probele administrate la prima instanță, față de natura cu totul specială a titlului cambial, a făcut o justă aplicare a textelor de lege și principiilor invocate în motivele de casare și

intrucât instanța de fond nu a comis o eroare grosieră de fapt nemotivare sau exces de putere, recursul de față este nefondat și urmează a fi respins ca stare.

Pentru aceste motive respinge.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI S. V-a

Audiența de la 1 Iunie 1933

Președinția D-lui N. Racoviceanu, consilier

Martha Appei și R. Karnbach cu Willy Karnbach

POPRIRE.— TREIMEA CUVENITĂ COPIILOR ÎN URMA SENTINȚEI DE DIVORȚ.— URMĂRIREA EI PE CALEA POPRIREI. — ART. 455 PR. CIVILA ȘI 285 COD. CIVIL.

Pentru asigurarea treimeii trecută în patrimoniul lor în virtutea art. 285 cod. civil, copiii nu pot popri creanța pe care soțul declarat vinovat prin sentința de divorț ar avea-o în contra unui terțiu, deoarece cu privire la treimea cuvenită lor, ei nu capătă calitatea de creditor, căci prin efectul legii și în virtutea principiului divizibilității creanțelor au devenit pentru o treime, chiar titulari ai acelei creanțe, și o poprire în mâinile propriului său debitor este de neconceput față de dispozițiunile art. 455 pr. civilă și de rostul pe care îl are poprirea în sistemul execuțiunei silite.

No. 143. — Respinse ca nefundate apelurile făcute de către Radu Karnbach și Martha Appel tutoare legală în contra sentinței civile cu No. 194/932 a Trib. Ilfov S. Notariat în proces cu Willy Karnbach.

Curtea,

Asupra apelurilor de față făcute de Radu Karnbach și Martha Appel în calitate de tutoare legală a minore, Zoe Hermina Karnbach și de către Edgar Appel în calitate de cotutor și soț pentru autorizare în contra sentinței Tribunalului Ilfov Secția de Notariat cu No. 194 din 8 Martie 1932, prin care s'a admis contestația făcută de intimatul Willy Karnbach în contra propriii înființată de apelanți pe suma de 2.700.000 lei pe care acesta o are de primit de la H. Falk, până la concurența sumei de lei 900.000.

Având în vedere actele dela dosar, susținerile orale și scrise ale părților.

Având în vedere că în fapt se constată următoarele:

Prin sentința de divorț cu No. 283 din 7 Noembrie 1921 pronunțată de Tribunalul Ilfov Secția III-a s'a declarat desfăcută căsătoria dintre soții Vlihelm Frederich Karnbach și Maria Iosefina Karnbach, as-tăzi apelanță Martha Appel.

Divorțul pronunțându-se în favoarea ambilor soți, s'a recunoscut celor doi copii rezultați din această căsătorie, o treime conform art 285 cod civil din averea părinților care se compune din 2.700.000 lei, sumă datorată de către Falk soțului Willy Karnbach și prevăzută în actul de dizolvare de societate dintre H. V. Falk și W. Karnbach; din imobilele din București, Strada Făgăraș No. 7 și Strada Miron Costin No. 14, aparținând deasemenea soțului; și din imobilul din Strada Theodor Aman No. 29 aparținând soției.

În urma transcrierii sentinței de divorț, Martha A-

appel soția despărțită, pentru garantarea sumei de 900,000 lei treime convenită sopiilor din creanța de 2,700,000 lei, pe care soțul o avea în contra lui H. V. Falc, ia pe de o parte o inscripție ipotecară asupra imobilului lui Karnbach din Strada Miron Costin No. 14, iar pe de altă parte, înființează proprieire în mâinele lui H. V. Falk pe suma de 2.700.000 lei pe care acesta o datora lui Willy Karnbach până la concurența sumei de 900,000.

Poprirea fiind încuviințată, Willy Karnbach face contestație la Tribunalul Notariat în contra ordonanței de poprire, contestație pe care Tribunalul o admite, pe considerațiunea că întrucât prin sentința de divorț și în conformitate cu disp. art. 285 cod civil, nu s'a creat un raport de obligație în virtutea căruia copii în calitate de creditori sa-și poată executa părintele pentru o creanță exigibilă, ci li s'a atribuit pur și simplu treimea în nuda proprietate, ei nu pot uza de calea popririi, deschisă prin art. 455 pr. civilă, numai aceluia care întrunind calitatea de creditor, caută să-și valorifice un drept de creanță cert, lichid și exigibil, în raport cu persoana contra căruia se exercită poprirea.

În contra acestei sentințe se fac apelurile de față de către Radu Karnbach unul din copii devenit major și de către Martha Appel tutoare legală a fiicei minore Zoe Hermina împreună cu soțul său Edgar Appel, în calitate de cotutor și ca soț pentru autorizare, cari susțin prin petiția de apel, după cum au susținut și oral în ședință, că greșit tribunalul a admis contestația lui Willy Karnbach, pe motiv că ei nu ar avea titlu de creanță, când sentința de divorț demonstrează îndeajuns titlul lor de creanță, pe care nu-l pot altfel realiza decât prin proprieirea pe care au înființat-o.

Având în vedere că față de această situație juridică a părților din proces, chestiunea care urmează să fie rezolvată de Curte este aceea de a se ști, dacă copiii rezultați din căsătoria des făcută în urma unei sentințe de divorț, pot face popriri în mâinile unui terțiu, asupra sumelor ce acesta ar avea să dea soțului declarat vinovat prin hotărâre de despărțenie, pentru asigurarea treime trecută în patrimoniul lor în virtutea art. 285 cod. civil.

Considerând că potrivit art. 455 pr. civ. orice creditor va putea să urmărească și să poprească sumele datorate datornicului său de către un al treilea,

Că deci pentru ca proprietarul să poată procedea la efectuarea popririi în contra debitorului, calitatea de creditor este în primul rând necesară.

Considerând că potrivit art. 285 cod civil treimea din averea soțului declarat vinovat prin sentința de divorț se cuvine copiilor eșiți din această căsătorie și în ceea ce privește averea mobilă, textul legii arată că ea trece în proprietatea copiilor din momentul transcrierii hotărârei de despărțenie.

Că față de aceste dispozițiuni apare indiscutabil că cu privire la treimea convenită lor, în urma pronunțării sentinței de divorț, copii nu capătă față de soțul declarat vinovat prin acea sentință, calitatea de creditor, pentru că ei pe calea popririi s'o poată urmări, asupra creanței pe care acel soț ar avea-o împotriva unui terțiu, deoarece copiii prin efectul legii și în virtutea principiului divizibilității creanțelor au devenit din momentul transcrierii hotărârei de despărțenie titulari ai acelei creanțe pentru treimea recunoscută lor; or dacă o poprire în propriile sale mâini este posibilă, când creditorul este în același timp și debitor al debitorului său, o proprieire în mâinile propriului său debitor este de neconceput față de dispozițiile

art. 455 pr. civ. și de rostul pe care-l are poprirea în sistemul execuțiunii silite.

Că a admite ca în condițiile de mai sus să poată fi înființată o proprieire, ar fi ca pentru treimea convenită lor, copiii să izbească de indisponibilitate întreaga creanță a soțului și să facă să treacă asupra lor în plină proprietate o treime asupra căreia potrivit art. 285 cod civil soțul vinovat își păstrează încă și pentru toată viața uzufructul.

Că deci bine tribunalul a admis constestația făcută de Willy Karnbach, anulând poprirea înființată la cererea făcută de Martha Appel, astfel că Curtea urmează să respingă apelurile făcute de Radu Karnbach, Martha Appel și Edgar Appel în calitățile care au fost arătate.

Pentru aceste motive redactate de D-l Consilier S. Rădulescu respinge.

Semnați: N. Racoviceanu, D. Cernescu, S. Rădulescu.

TRIBUNALUL IAȘI S. II

Prezidentul C. Rosin

— 24 Mai 1935 —

Reclamant: Lecă David Aron

Pârât: I. Loebel

ORDONANȚA PREZIDENTIALĂ. — PREDARE DE ACT. — URGENȚĂ. ADMISIBILITATE.

SANCTIUNE DE NEPREDARE.—DAUNE COMINATORII. — ADMISIBILITATE ?

Pe calea ordonanței de référé—art. 66 bis. Pr. civ.—se poate, în caz de urgență și vădit pericol în întârziere, să se oblige pe deținătorul unui act a-l preda proprietarului lui, sau a-l obliga să-l depună la Grefa Tribunalului pentru ca proprietarul lui să se poată servi de acel act în litigiile la care i-ar necesita acel act.

Că pentru a se da eficacitate unei atare ordonanțe, se poate admite și obligarea părții la plata de daune cominatorii, de atâta pe zi de întârziere.

NOTA. Ordonanța prezidențială dată de distinsul domn consilier Coman Rosin din Iași, și publicată mai sus, în rezumat, este importantă din un îndoit punct de vedere:

- a) Al aplicațiunii făcute;
- b) Cât și din considerația admisibilității „daunelor cominatorii”, pe calea aceasta provizorie a ordonanței de référé.

În adevăr :

1. Prin art. 66 bis Pr. civ. legiuitorul român la 1900 a hotărât că în cazuri grabnice, de vădită păgubire de întârziere să se poată lua, pe calea aceasta a ordonanței de „référé” anumite măsuri de păstrarea unor drepturi ce s'ar păgubi prin vre-o întârziere și de înlăturarea unor pedici ce s'ar ivi cu prilejul unei executări, etc.; iar jurisprudența face aplicațiuni tot mai frecvente și mai variate a acestei dispozițiuni.

Prin ordonanța de mai sus se dispunea comunicarea unui act pe care o persoană îl deține și prin deținerea căruia s'ar produce o vădită pagubă în întârziere.

Aplicațiunea este interesantă și, după câte știm, nu

a mai venit în cercetarea justiției; iar soluționarea ei o socotim juridică.

2. Există în adevăr, o dispoziție procedurală cu totul nouă și interesantă și în recenta lege procedurală, denumită a „*accelerării judecăților*”—art. 21 | în care se spune că, atunci când partea dovedește că *adversarul ei* deține un act probatoriu referitor la un proces, „*tribunul poate ordona înfățișarea actului*”.

„*Cererea de înfățișare nu poate fi respinsă dacă actul este comun părților în proces...*”

Și legiuitorul din 1929 are grije să fixeze normele și sancțiunea; iar în cazul când este vorba de un act care se găsește „*în păstrarea unei autorități publice...*” judecata, putând obliga, după cerere, sau din oficiu, aducerea acelui act, poate chiar obliga pe șeful autorității la executare sub sancțiune... (art. 24 lg. acc. și art. 25 lg. acc.)

Dar articolele 21—25 lg. acc. nu prevăd și cazurile când actul ar fi deținut de un terțiu oarecare altul de cât o instituție publică și de aceia socotim că bine s'a soluționat chestiunea, prin ordonanța prezidențială ce am publicat mai sus, luându-se măsura de prezintare a actului pe care cineva îl deține, periclitând astfel grav și ireparabil interesele reclamantului proprietar, sau coproprietar al actului.

* * *

II. Privitor la a doua chestiune, a sancțiunii dată pentru aducerea la îndeplinire a ordonanței de referé prin **daune cominatorii**, chestiunea ridică la suprafață importanta **teorie a constrângerilor**:

1. Este locul a sublinia, dintr'un început, că se denumesc în mod impropriu „*daune cominatorii*”, sumele pe care le fixează judecătorul, la atâta pe oră, pe zi, pe săptămână, etc. de întârziere, pentru a înrânge rezistența unei părți care nu ar voi să execute, sau să respecte dispoziția legii, ordinul justiției, etc.; când, acele sume nu sunt date cu un caracter de *desdăunare*, ci de pură *constrângere*.

În adevăr, obligația luată de cineva câtă să se execute, direct prestând, aceia ce partea s'a obligat; iar atunci când executarea nu se va mai putea face, ori nu vor să o facă, se va putea procedea la executarea prin *echivalent*, condamându-se pe obligatul reclamant la *daune interese* și cu care se compensează astfel pe creditorul în suferință,

2. Considerându-se însă împrejurările vieții juridice mai de aproape și cazurile în care o executare prin *echivalent* nu ar cadra nici cu posibilitățile de dreptă arbitrară a pagubei ce s'ar produce creditorului, nici cu interesul social, care pentru o mai echitabilă deservire ar urma să realizeze o executare directă a debitorului, s'a ajuns la ideea căutării unui mijloc practic de forțare a debitorului, la o executare directă.

Conceptului mai modern al construirii societății, și ideologia cu bază de libertate care stăpânește doctrina și jurisprudența timpurilor mai noi, i-a repugnat noțiunea execuției „*manu militari*” brutală, irealizabilă uneori și ineficace pe care o consacrase vremea mai veche.

Și, ținând seamă că, în conceptul modern al noțiunii de obligație (fie ea ex lege, ori ex contractu), înfățișarea obligației se face mai mult obiectiv, decât subiectiv (cum era în vechiul drept romanic, unde ducea până la acel „*manus injectio*”, „*pignoris capio*” etc.) prin angajarea patrimoniilor subjacente ale celor doi obligați-unul către altul; s'a ridicat ideea de *constrângere pecuniară*, prin înlocuirea constrângerii asupra persoanei, prin aceia asupra averii, și condamându-se pe partea, care nu va voi să se supună

la executarea directă, să aibă a plăti câte atâta... pe zi, săptămână, de întârziere.

3. A fost ușor primită și larg aplicată această teorie pentru tot ce privea *drepturile de familie*—ca: în cazul de integrarea domiciliului conjugal; de predarea copiilor, etc.

Dificultăți s'au ridicat însă și mai ales rezistența unei părți a doctrinei, când a fost vorba de *materia contractuală*.

Și, în adevăr, reacțiunea s'a produs pe considerația: a) că, potrivit legii, o obligație nu se poate executa decât: *fiu direct* dar benevol, la aceia ce s'a obligat; *fiu, forțat*—dar prin *echivalent*, prin condamnare la *daune interese* cu care se compensează pe creditorul în suferință.

b) Că, *fără text de lege*, nu s'ar putea pași la o silnicie și penalizarea a recalcitrantei din domeniul dreptului privat, și nici transformarea o obligație în penalitate¹⁾.

c) A considerației că nu s'ar putea acorda părțiⁱ alte urmări de cât acelea ale contractului și nici excede echivalentul strict al păgubirii produse etc.

4. Totuși, *teoria constrângerilor* a fost acceptată larg de doctrină și jurisprudență, iar art. 24 din legea accelerării care integrează condica procedurii civile dispune formal cu ocaziunea aplicației: „*Dacă actul se găsește în păstrarea unei autorități publice instanța va lua măsuri, după cerere, sau din oficiu, pentru aducerea actului, putând pronunța în contra șefului autorității, în caz de refuz nejustificat, daune cominatorii*, consacrand astfel și expres—ca existând admis virtual în sistemul legislației noastre posibilitatea acordării „*daunelor cominatorii*”—de constrângere.

5. Odată primită noțiunea constrângerilor câtă să fixăm sumar **natura lor juridică**:

a) Este o modalitate de *tehnică juridică* pentru a forța realizarea unei executări directe de obligație, în cazurile când justiția ar găsi că aceasta este posibil și că este mai conform și cu menirea ei, de a realiza dreptatea, căutând să realizeze o executare directă a obligației.

Dar dacă s'ar admite prea larg și chiar acolo unde nu ar fi posibilă executarea directă s'ar realiza diform și injust o executare prin echivalent.

6. Tehnica aceasta se produce prin condamnare la plata unor sume, de atâta pe zi, oră, etc. de întârziere; și independent de orice pagubă în sine, de întinderea ei, etc. și numai în funcție de situația părților și scopul de realizat. Ca urmare la aceasta, quantumul de constrângere poate fi în raport cu averea debitorului recalcitrant, interesul realizării unei execuțiuni mai prompte, iar cu dauna în sine pe care ar produce o neexecutarea.

c) Este cu totul *provizorie*; și ca atare, încetează imediat și dela sine pe moment ce partea se execută; poate fi reînviată, sporită, diminuată, sau chiar desființată de justiție, atunci când va socoti cu cale.

7. De altfel și instanța noastră supremă a consacrat încă și dreptul instanțelor de fond ca *chiar pe calea ordonanțelor prezidențiale de referé să poată obliga pe parte* ca să aibă a respecta ordonanța dată sub sancțiunea provizorie a măsurii pecuniare de constrângere. 2)

Florin Sion

Profesor Universitar. Iași

1) Vezi M. Cantacuzino, n. 534.

2) Pandectele săptămânale 1933.